

JULNUMMER 1909

Svenska Canada-Tidningen.

Väktaren.

Skandinaviska Canadiensaren.

Canada.

\$1.00 Per An.

ALLMAN NYHETSTIDNING FÖR SKANDINAVERNA I CANADA

Lösnummer 5c.

ARGANG XVII.

WINNIPEG, MAN., ONSDAGEN DEN 15-de DECEMBER, 1909.

Entered as Second Class Matter at the Post Office Department at Winnipeg, Can. and Grand Forks, N. D.

NO. 50

En Fröjdefull, Fridfull och på allt sätt Öreflig Julhelg

Tillönskar Svenska Canada-Tidningen sina prenumeranter och läsare!

Ekot af den första julnattens sång, preterad af den himmelska härskaran, utsänder under sekternas lopp för hvarje ny julhelg en ny, lyft förkländande tonväg, i det att sångens innehåll vid denna högtid kommer närmare en önskränkt uppfyllelse än annars under året och den jaktade människandan förnimer liksom en högre harmoni i sin tillvaro.

"Åra vare Gud i höjden!" — Innan nattens mörker ännu svunnit, ha-

sta skarorna till tämplet för att åra honom som skapat allt och råder öfver allt, för att instämma i sången "Var hälsad sköna morgonstund" och höra den nitton sekler gamla men dock alltid lika skönt tilltalande berättelsen om Jesubarnet i krubban.

"Frid på jorden!" — "Frid, frid, det lyftvaste ord här bland sorger och strid". Det arbete och de bekymmer som eljest äro oskiljaktiga från vin-

ker man efter bästa läglighet lämna under julen, för att i stället söka införstå sig i den frid som den himmelska härskaran alltid erfor och som enligt sången äfven jordens barn skulle få smaka, om och ej planen var att den genast i fullständig bemärkelse skulle komma i ett enda förvandlande slag till alla. Fridens fruste var dock kommen och friden skulle framgå som en frukt af hans arbe-

te och lidande för en i synd, strider och sorger försänkt värld.

"Människorna ett godt behag!" — Kring julgranen och julbordet samlar sig familjekretsen så mångtrant som möjligt. Hvad gifver en närmare uppfattning af ett godt behag här på jorden än ett treffligt hem, där kärleken rider och styrer, ett välforett fadershus, dit äfven den som hvilken eljest vistats på fjärran trakter anländt för högtiden och där den dot-

ter, som annars borta i staden brukar arbeta hos andra, nu hjälper sin moder i omsorgen för allas trefnad.

På samma gång, att glömma dem som befinna sig i armod, sjukdom och nöd bör hvarken till rätt julstämning eller ett rätt julfirande. De som fått en bättre lott i lifvet skall förvisso själf förnima en större julkärlighet, om de med dina jordiska medel bidrag till att fattiga eller lidande anhö-

riga eller andra i nöd stadda med-människor kunna förnima frid och ett godt behag under julen. De skola då också känna sig mer manade att instämma i lofsången till sin Skapare.

En god jul tillönskas alla våra landsmän och landsmaninnor, inom Canadas vidsträckt landamären, i Forenta Staterna, i det gamla fosterlandet och annorstädes, hvarhelt i åren!

Gif rum för Julen.

Du idoghetens käcke man,
Du modans son, som sällan fann
En hvilostund att andas fritt
Från jaktandet i lifvet ditt,
Gif rum för julen!

Du gamle där, hvars kind är blek
Af tidens allvarsamma lek,
Du unge vän, som sorglöst går
Och drömmar än i livets vår,
Gif rum för julen!

Du vandringsman, som kanske nyss
Fick smaka sorgens bittra kyss,
Lyft ögat upp ur tårfylld blind,
Se det är härlig adventstund,
Gif rum för julen!

Gif rum för julen hvar och en,
För barnatron och kärleken,
För våra minnen — heligt hopp,
Som hjärtan värmt i seklers lopp,
Gif rum för julen!

Den stjärnan ifrån Betlehem
Än lyser öfver jordens hem,
Och menas själ med glädje ny
Hur ängslans ur morgonsky:
Gif rum för julen!

Så arm är intet människobarn,
Så insärjdt uti syndens garn,
Att icke i dess djupa bröst
Det mäktigt rörs en anderröst:
Gif rum för julen!

Nog minnes du en ljufvigt kväll,
Då du ett barn i faders tjäll
Gick glad vid moders kara hand
Och sagans tomte sjöng ibland:
Gif rum för julen!

Sen dess har flyktat mångt år,
Kanske i dag du ensam står
Med sinne liksom stället hårdt,
Du under stormig tid glömt bort
Ge rum för julen!

Men öppna strax på gävel vid
Ditt hjärtas dörr för julefrid,
Och böj din panna, ljus och klar
Med barnslig tro mot en och hvar,
Gif rum för julen!

Se lifvet an med sol i blick
Och tina upp ditt frusna skick
Vid denna varma känsla, som
Med samma bön till världen kom
Gif rum för julen!

På allvarsväg går stormens brus,
Men frid är i den frommes hus.
Väl, om den friden dig har smekt,
När tusen röster hviskt vekt:
Gif rum för julen!

Adolf Hammar

Den öfvergifnes Julaften.

En liten pilt uppå snötäckt led
I snön har satt sig att hvila,
Han har gått vilse på öde hed,
Och nu hans tankar de ila
Tillbaks till hemmet, som förr var
hans,

Där både julbröd och julgran fanns
I flydda lyckliga dagar.

Ack, förra julen han hade kvar
(Den tiden skall han ej glömma)
En älskad mor och en trofast far
Med deras omsorger ömma,
Men bort de gingo på dödens bud,
De fira julaften nu hos Gud,
Och öfvergifven han klagar.

En liten stjärna på fästet blå
Så mildt mot honom ses blicka,
Ack, om han kunde med den ändå
Till mor en julkärlighet skicka.
"O, Gud, som hafver små barnen
kär,
Se till mig arme, som liten är",
Så i sin oskuld han beder.

Och mätta ögat sig sluter ner,
De trötta lemmarna domna,
Den vackra stjärnan han mer ej ser,
Det känns så lyft att få somna,
Men då han skådar i drömmens bild
En julens ängel, som ljus och mild
På drifvan sänker sig neder.

O, fröjd, ty engeln hans moder är,
Hans hälsning stjärnan framförde,
Och Gud (som hafver små barnen
kär).

Hans barnasökan visst hörde,
"Ack, moder, lämna mig nu ej kvar,
Nej, låt mig följa dig upp till far,
Här är jag hungrig och fryser."

Och nästa morgon man piltan fann
Förstelnad, död uppå leden.
Han har gått vilse, så sade man,
Han tog den orätta leden.
Men rätta leden den lille gick,
Sin mor till himlen han fört i fick,
Där julens stjärna dem lyser

E. B.

JULEN I NORDEN.

ERKANDT är, att julfesten i Norden mera storslaget för-än nu. Under hedna tiden var midvinterfesten af vida större betydelse hos nordbor, än den nuvarande kristna högtiden. Ljusets återkommande, och den väntade våren, då naturen skulle uppvakna till nytt lif, hade föranlett nordbor att bejla denna högtid åt årsväxtens gudom Frej. Det var således en jordens-

eller jordbrukets fest, och den firades ett helt människifte, det vill säga, efter nutida beräkningar från och med den 13 Januari (sedermera enligt den kristna almanackan från Lucia-dagen till tjugondag Knut).

Början af julfesten bestod egentligen endast af tillägnelserna till de stora offer, måltider och gillan, som började med den kortaste dagen, och hvilka gillan sedermera fortgingo till människiftets slut.

Vid dessa stora offerfester till Frejs ära utdelades af årets öfverflöd till orkeslösa samt trälarna de så kallade julkapparna. Vid festmåltiderna frambars Frejs gäst med ett äpple i munnen, en sinnbild således af hela landbrukshushållningen, såväl växtligheten som djurafveln, den sistnämnda naturligtvis hufvudsaken hos våra hedniska förfäder. Vid gästens sty-

kande afgifvos löften för kommande tider, och man drack det skummande mjödet till Frejs ära, äfvensom löf-teshägaren. Under allt detta blefvo icke heller hushjuren glömda, de för-plägsade bättre än eljest, ja, icke ens sparfvarne glömdes, ty åt dem ut-hängdes kornkärvar.

Ännu i början på 1840-talet var det brukligt i hela mellersta Sverige och en stor del af det södra, att allmog- en på juldagsmorgonen i ursinnig fart för hem från kyrkan, ty det hette:

"att den, som kom fort hem från gudstjänsten denna dag, han finge fort och väl sin gröda i ladorna". Denna plägsed har ej heller någonting med kristendomen att skaffa, utan är tydligen endast en kvarleva från Frejfesten. Ännu på 1840-talet visste äfven de gamla berättat, att man på granen — nordens skönaste barrträd — kunde förespå jordens frukthet.

Bar granen ovanligt rik skörd, skulle trenne goda år följa; eljest i förhållande därefter. Antagligen var granen redan under hednatiden begagnad som julträd, så till vida, att dess ständiga grönska betraktades som en bild på hoppet om ett snart återvåkande naturlif. Är detta antagande riktigt, så har julgranen utgått från Norden samt därifrån spridit sitt bruk till numera snart sagt hela den kristna världen.

Vid den tid, om hvilken vi nyss talat, eller för 70 år sedan, var det äfven brukligt hos gammalt folk, att ljus skulle brinna under julnatten från solens nedgång till dess uppgång, detta skulle vara en sinnbild af, "att himlens ljus, fastän det en tid synes aftaga och försvinna, dock aldrig slöcknar, utan ständigt återkommer med ny värme, nya förhoppningar och nytt lif".

Innan vi avsluta denna afdelning må vi yttra oss om ordet jul. Vi våga påstå, att detta ord härleder sig från det gamla ordet juld — jord, hvilket åter enligt allmogens språkbruk, i så många liknande fall, öfvergått till jul. Den stora massan af svenska folket säger ju ännu i dag jola i stället för jorden, bolet i stället för bordet, hin håle i stället för hin hårde, o. s. v.; huru ofta o och u förväxlas, är alltför väl bekant för att behöfva påvisas.

Det är glädjande att man i våra dagar med sådan ifver börjat samla kvarlevorna af gamla seder och bruk, ty ännu finnes mycket därför i behåll i minnet och i sägner hos gammalt folk, men snart skall det vara glömdt och utdött.

II

Julen firas nu, som bekant, till min-

ne af Kristi födelse. Detta minne har förlagts till den kortaste dagen på året för att därmed beteckna, att med Kristus kom det andliga ljuset, hvilket höjer sig mer och mer i likhet med det stora världsljuset, som från och med denna dag tilltager i styrka och ökad glans, och att båda dessa ljus sprida värme till och gifva sällhet åt mänskligheten. Han, hvars fest julen nu är, sade ju äfven: "Jag är världens ljus, den mig följer-han skall icke vandra i mörkret!"

Man kallar julen numera för barnens fest, och här ligger visserligen mycken sanning, men den får dock icke inskränkas endast och allenast till en barnhögtid, ty julen är hela kristenhetens fest, såväl de gamlas som de yngas, och som sådan bör den också bibehållas. Julgranen behöfves numera ej som förr med äfven de äldres gåfvor till hvarandra; den

prydes till och med numera stundom ej ens med ljus, utan med allehanda kruskrams, som endast kan fröjla barnasinnel, och sedan ringdans omkring pappersgranen, hvilket väl icke gör något högtidligt intryck, men gläder barnen, och det anses för hufvudsaken.

Vi vilja icke afskaffa glädjen, aldraminst för barnen, men på julkvällen bör det vara allvar i glädjen. Låt julgranen såsom en bild af det evigt grönskande hoppet bibehålla sina ljus till ett tecken att liksom solljuset nu börjar återvända, så kom äfven i denna natt det andliga ljuset till världen; behäng granen med jordens och flitens alster samt de frivilliga gåfvorna, till ett tack åt honom, hvars kärlek och godhet äro lika eviga som han själf, och uppmärksam på allvar i ditt sinne.